

Aan de minister van Onderwijs Cultuur en Wetenschap
De heer dr. R. Plasterk
IPC 1100
Rijnstraat 50
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Cc: CEVO

Amsterdam, ...

Betreft: Spinoza in het centraal eindexamen filosofie VWO

Geachte heer Plasterk,

Naar aanleiding van het artikel "Wat! Spinoza uit het eindexamen VWO?" dat werd gepubliceerd op 5 april j.l. in het NRC Handelsblad, is het comité, '**Spinoza in het eindexamen VWO!**' opgericht dat er naar streeft deze historische vergissing recht te zetten.

Omdat de begeleidingscommissie Filosofie onder uw verantwoordelijkheid valt, richten wij ons tot u met het verzoek alles wat binnen uw mogelijkheden ligt te doen om Spinoza de plaats te geven die hij verdient in het centraal eindexamen filosofie.

We hebben daarvoor de volgende argumenten:

1. Het thema voor de komende drie jaar is 'rede en religie' en daarover heeft Spinoza veel nagedacht en geschreven. Hij was de eerste die een duidelijke scheiding aanbracht tussen rede en geloof en pleitte voor een scheiding tussen kerk en staat. Spinoza is bij uitstek de filosoof die bij dit thema hoort.
2. Spinoza heeft veel aandacht besteed aan de rede, die hij als de enige leidraad beschouwt voor het vinden van de 'waarheid' en dus voor het bereiken van individueel en algemeen welzijn.
3. Het is ons ter ore gekomen dat binnen de begeleidingscommissie 'harde noten zijn gekraakt' over het wel of niet opnemen van Spinoza in de examenstof. Als dit het geval is dan zijn er dus binnen de commissie deskundigen die voor de opname van Spinoza in het examenprogramma waren, maar die niet voldoende invloed hebben kunnen uitoefenen om deze historische vergissing te voorkomen.

4. We moeten juist in deze tijd kracht putten uit Spinoza's rationele, seculiere filosofie die aan de basis stond van de Verlichting, waar onze huidige westerse samenleving voor het grootste deel op is gebaseerd.
5. Dit laatste heeft professor Jonathan Israel in twee omvangrijke studies overtuigend aangetoond: *Radical Enlightenment* en *Enlightenment Contested*.
6. Er moet een einde komen aan de eeuwenlang voortdurende 'demonisering' en systematische ontkenning van de importantie van Spinoza in de geschiedschrijving en in het onderwijs.
7. Spinoza is een historische 'superster' die zeer ten onrechte eeuwenlang in Nederland miskend is terwijl hij qua internationale status en invloed niet voor Vondel, Rembrandt, Michiel de Ruyter, Van Gogh en Mondriaan onderdoet.
8. De reactie van de commissievoorzitter is niet bevredigend. (nrc: 6 april jl.) Scholen kunnen er weliswaar voor kiezen om Spinoza in het *schoolexamen* op te nemen, maar dit betekent dat veel leerlingen van andere scholen, meest van confessionele aard, onvoldoende of geheel niets over de belangrijkste filosoof van de Verlichting zullen leren. De commissie stelt in haar reactie dat Spinoza niet past in een op 'overzichtelijke manier' uitgewerkt examenthema en voegt er badinerend aantoe: 'net als zoveel andere filosofen'. Zij besluit met de bijna vijandige opmerking dat Spinoza zeker geen 'persona non grata' is.
9. De staat heeft als hoeder van het algemene belang de plicht om zorg te dragen voor geschiedschrijving en onderwijs dat op wetenschappelijk vastgestelde 'waarheid' is gebaseerd en mag zich niet laten leiden door gevoeligheden van religieuze minderheden die in Spinoza een atheïst zien. Dit laatste dreigt nu wel te gebeuren en hiertegen protesteren wij met kracht.

Wij verzoeken u dus alles in het werk te stellen deze historische vergissing van de begeleidingscommissie recht te zetten. U kunt dat doen door opdracht aan de commissie te geven op korte termijn een bijlage te laten schrijven over de betekenis van Spinoza voor het eindexamen lesmateriaal 'rede en religie'.

Met vriendelijke groet,

Het Comité 'Spinoza in het eindexamen VWO!'

Contactpersoon, Haije Bouwman
Secretaris Amsterdamse Spinoza Kring
St. Antoniesbreestraat 69
1011 HB Amsterdamse
Tel: 020 624 55 83
06 255 633 95

Getekend:

- Ton de Kok, docent Levensbeschouwingen aan Fons Vitae en oud kamerlid van het CDA.
- De Amsterdamse Spinoza Kring.
- Uw naam, etc.